

УДК 336.22

ФІСКАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

А.Я. ТУРІЄВА^{1*}, Г.М. КОПТЄВА²

¹ *магістрант кафедри менеджменту та оподаткування, НТУ «ХПИ», Харків, УКРАЇНА*

² *доцент кафедри менеджменту та оподаткування, канд. екон. наук, НТУ «ХПИ», Харків, УКРАЇНА*

**email: fadeyeva.kpi@gmail.com*

Податок на доходи фізичних осіб є основним бюджетоутворюючим податком, який відіграє значну роль у перерозподілі доходів громадян та забезпеченні фіскальної достатності бюджету. За допомогою даного податку держава має можливість впливати на рівень доходів і накопичень різних соціальних груп населення, він є соціальним регулятором, який перерозподіляє доходи кожного члена суспільства, під час його сплати формуються взаємозв'язки платників податків із державою, так як кожен з них стає учасником бюджетного процесу щодо формування доходів регіону, держави.

Забезпечення фіскальної ефективності місцевого оподаткування на регіональному рівні є запорукою ефективного функціонування податкової системи, поступового розвитку економіки регіону та підвищення добробуту громадян. Тому для надання оцінки сучасних тенденцій розвитку місцевого оподаткування в Україні доцільно дослідити фіскальну ефективність місцевого оподаткування [1].

Питання фінансів місцевого самоврядування, і зокрема місцевого оподаткування, розглядалися в працях таких вітчизняних авторів як О. Василик, В. Геєць, В. Опарін, М. Савлук, В. Федосов та інші [1-3]. Вагомий внесок у вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб у вітчизняній економіці зробили: В. Буряковський, В. Вишневський, А. Соколовська, К. Швабій, С. Юрій та ін. Незважаючи на науковий доробок вчених, малодослідженим залишається фіскальний потенціал податку на доходи фізичних осіб в сучасних соціально-економічних умовах.

Аналіз доходів місцевих бюджетів за 2015-2018 рр. показав, що найвагомими джерелами надходжень є ПДФО (56 %), плата за землю і єдиний податок (по 15 %). Основним джерелом надходжень бюджетів місцевих громад є податок на доходи фізичних осіб. У порівнянні з 2015 роком у 1,5 рази збільшилися надходження від податку на доходи фізичних осіб (з 1,99 млрд гривень до 2,9 млрд гривень). За 2018 рік фактично надійшло 8,7 млрд грн. ПДФО, у порівнянні з 2017 роком більше на 1,6 млрд грн [2].

ПДФО, не зважаючи на переспрямування його значної (25%) частки до державного бюджету, продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом податкового ресурсу місцевих бюджетів. У 2017 р. від підприємств Харківської області надійшло більше 7 млрд грн ПДФО, що на 2,3 млрд грн більше, ніж у

2016 році. За обсягом надходжень Харківська область посідає 3-тє місце в Україні після м. Київ та Дніпропетровської області, темп зростання ПФДО по області складає 147,4 % при середньому по Україні 137,5 %.

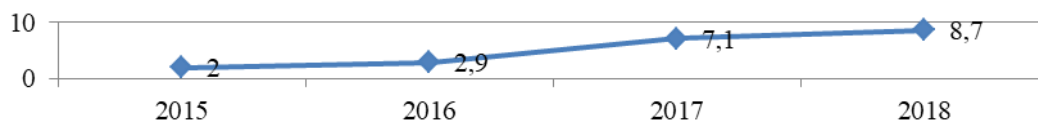

Рис. 1 – Надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджету Харківської області за 2015-2018 рр, млрд.грн

Однак потенціал ПФДО як джерела наповнення бюджетного фонду достатньо високий. Поповнення цієї складової доходів гальмується значним рівнем тінізації доходів найманих працівників, неефективністю заходів з легалізації заробітної плати, низькою податковою культурою та відповідальністю платників податків тощо. На жаль, не всі громадяни, які, згідно з законодавством повинні подавати декларацію, декларують свої доходи та подають звітність до контролюючого органу. Це спричиняє недоотримання коштів до бюджету. В умовах неповної зайнятості, громадяни шукають додаткових можливостей отримання доходів. Як правило, це доходи з іноземним джерелом походження, від здачі в оренду квартир, надання низки послуг неподатковим агентам, продажу надлишків сільськогосподарської продукції тощо.

Таким чином, можна дійти висновку, що впродовж останніх років в Україні податкове навантаження на трудові доходи усіх верств населення (особливо на рівні однієї мінімальної зарплати) мало тенденцію до зростання. Податкова політика 2014–2018 років є фіскально орієнтованою та не враховує соціального аспекту оподаткування доходів громадян [3]. Темпи зростання надходжень ПФДО перевищують темпи зростання заробітної плати, що свідчить про зростання податкового навантаження на трудові доходи громадян. При цьому в Україні податкове навантаження на невисокі доходи громадян в дійсності є більшим, ніж у багатьох країнах ЄС. Зростання ж надходжень бюджету від ПФДО без подальшого збільшення податкового навантаження можливе лише за рахунок підвищення якості податкового контролю, результатом чого має бути реальна детінізація заробітних плат.

Список літератури:

1. Гончаренко М. В. Резерви зміцнення податкової бази місцевих бюджетів в умовах фіскальної децентралізації / М. В. Гончаренко // Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку. – 2018. – 1(60). – С. 1–8.
2. Офіційний сайт Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області. – URL: <http://kh.sfs.gov.ua/>.
3. Фіскальні та соціальні ефекти реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні. – URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/2017-07-18-Fiskalni_ta_sots_efekty-Personal-income-tax.pdf.